

HUQUQIY STANDARTLARNI RIVOJLANTIRISH YONDASHUVI ORQALI O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHIT JOZIBADORLIGINI OSHIRISH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11403906>

Davitova Shaxzoda Doniyor qizi
TDIU, "Xalqaro moliya-kredit" kafedrası
doktoranti, PhD

***Annotatsiya.** Ushbu tezis O'zbekistonda jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy standartlarni ishlab chiqishning muhim rolini o'rganadi. Mamlakatning qonunchilik bazasi, tartibga soluvchi islohotlar va institutsional mexanizmlarni chuqur tahlil qilish orqali tadqiqot investorlar ishonchini oshirish va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TDI) oqimini rag'batlantirish uchun takomillashtirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlashga qaratilgan. O'zbekistonning huquqiy landshaftiga xos bo'lgan muammolar va imkoniyatlarni o'rganib, tadqiqot siyosatchilar, huquqshunoslar va investorlarga mustahkam investitsiya ekotizimini rivojlantirishga hissa qo'shish uchun amaliy tavsiyalar beradi.*

***Kalit so'zlar:** To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiya, investitsion muhit, investitsion jozibadorlik, huquqiy asos.*

Huquqiy standartlarni rivojlantirish yondashuvi orqali O'zbekistonda investitsiya muhitini rivojlantirish mavzusi bir necha sabablarga ko'ra muhim ahamiyatga ega:

1. Iqtisodiy o'sish va rivojlanish: O'zbekistonda iqtisodiy o'sish va rivojlanishni ta'minlash uchun investitsion muhitni yaxshilash muhim ahamiyatga ega. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TDI) sanoatni kengaytirish, ish o'rinlarini yaratish va infratuzilmani yaxshilash uchun muhim bo'lgan kapital, texnologiya va tajribani olib kelishi mumkin.

2. Investorlar uchun jozibadorlik: aniq, shaffof va amalda qo'llanilishi mumkin bo'lgan standartlarga ega mustahkam qonunchilik bazasi mahalliy va xorijiy investorlarni jalb qilishning kalitidir. Investorlar tavakkalchiliklarni kamaytirish va investitsiya qarorlarini qabul qilish uchun huquqiy masalalarda aniqlikka intiladi. Huquqiy me'yorlarni takomillashtirish orqali O'zbekiston investitsiya yo'nalishi sifatida jozibadorligini oshirishi mumkin.

3. Innovatsiyalar va raqobatni rag'batlantirish: Qulay investitsiya muhiti innovatsiyalar va raqobatni rag'batlantiradi, tarmoqlar bo'ylab samaradorlik va

samaradorlikni oshiradi. Intellektual mulk huquqlarini himoya qiluvchi, adolatli raqobatni ta'minlovchi va texnologiyalar transferini osonlashtiruvchi huquqiy standartlar O'zbekistonda innovatsiyalarni rag'batlantirishi va iqtisodiyotning diversifikatsiyasini rag'batlantirishi mumkin.

4. Investorlar ishonchini oshirish: Huquqiy standartlarni mustahkamlash mulk huquqlarini himoya qilish, shartnomalar bajarilishi va nizolarni xolis hal etish mexanizmlaridan foydalanish kafolatlarini ta'minlash orqali investorlarning ishonchini oshirishi mumkin. Investorlar ishonchining oshishi investitsiya oqimining yuqori darajasiga va O'zbekiston bozoriga uzoq muddatli majburiyatlarga olib kelishi mumkin.

5. Boshqaruv va oshkoralikni takomillashtirish: Huquqiy standartlarni ishlab chiqish O'zbekistonda biznes muhitida boshqaruv va shaffoflikni yaxshilashga yordam beradi. Hukumat mas'uliyatni oshirish, korrupsiyani kamaytirish va tartibga solish jarayonlarini soddalashtirishga qaratilgan islohotlarni amalga oshirish orqali investorlar uchun teng shart-sharoitlarni yaratishi, qonunchilikka rioya qilish madaniyati va axloqiy biznesni rivojlantirishi mumkin.

6. Global integratsiya va raqobatbardoshlik: huquqiy standartlarni ilg'or xalqaro tajriba va standartlarga moslashtirish O'zbekistonning jahon iqtisodiyotidagi raqobatbardoshligini oshiradi. Huquqiy bazani xalqaro me'yorlar bilan uyg'unlashtirish transchegaraviy sarmoyaviy, savdo va iqtisodiy hamkorlikni osonlashtirishi, O'zbekistonni xorijiy investorlar va transmilliy korporatsiyalar uchun jozibador hamkor sifatida ko'rsatishi mumkin.

Huquqiy standartlarni ishlab chiqish yondashuvi orqali O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, investitsiyalarni jalb qilish, innovatsiyalarni rag'batlantirish, boshqaruvni takomillashtirish va global integratsiyani rag'batlantirish uchun juda muhimdir. Huquqiy islohotlarga ustuvor ahamiyat berish va qulay tartibga solish muhitini yaratish orqali O'zbekiston mintaqada va undan tashqarida dinamik va raqobatbardosh bozor sifatida o'z salohiyatini ochib berishi mumkin.

Xorijiy investitsiyalarning milliy iqtisodiyotga keng miqyosda jalb etish o'tish davrining strategik va joriy vazifalarini hal etish zaruriyati bilan bog'liq. Ushbu vazifalarni bajarish natijasida o'tgan yillarda investitsiyalarning o'sishi jadallashdi.

Respublikamizda YaIMning o'sishi yuqori darajadadir. 2023 yilning yanvar-sentabr oylarida O'zbekistonda yalpi ichki mahsulot (YaIM) hajmi joriy narxlarda 751 trln so'mni tashkil etdi. Statistika agentligi dastlabki ma'lumotlariga ko'ra, bu o'rtacha almashuv kursi (11 556,2 so'm) bo'yicha qariyb 65 mlrd AQSh dollariga teng.

Qayd etilishicha, bu ko'rsatkich 2022 yilning mos davri bilan taqqoslaganda 5,8 foizga o'sgan. 2023 yilning yanvar-sentabr oylarida aholi jon boshiga hisoblangan YaIM hajmi joriy narxlarda 20,7 mln so'm (1 789,5 AQSh dollari)ni tashkil etib, 2022 yilning mos davri bilan taqqoslaganda 3,6 foizga oshgan.¹

Hozirgi kunda O'zbekiston iqtisodiyotiga xorijiy investitsiyalar oqimining jadal sur'atlarda o'sishini quyidagi omillar belgilab bermoqda:

- 1) mamlakatdagi investitsiya muhitining barqarorligi;
- 2) valyuta kursini tartibga solishdagi ijobiy o'zgarishlar;
- 3) mamlakatning soliq mexanizimini takomillashtirishning aniq yo'nalishlari belgilanganligi;
- 4) soliq qonunchiligida xorijiy investitsiyalarning faoliyatini tartibga soluvchi qaror va qonunlarning ishlab chiqilganligi;
- 5) jahon tovar bozorlaridagi eksportyorlar uchun qulay narx konyukturasining vujudga kelganligi.

“Investitsiya qo'mitasining viloyat, shahar va tuman bo'limlari xorijiy investitsiyalarni olib kelishi va xorijiy investorlarga barcha masalalar bo'yicha amaliy ko'mak berishi kerak. Shuningdek, tuman va shahar hokimlari, sektorlar

---

¹ Statistika agentligi tomonidan berilgan ma'lumotlar asosida mallif tomonidan ishlab chiqildi

rahbarlarining har biri o'z hududiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiya jalb etishga hissa qo'shishi zarur"²deya ta'kidlab o'tdi mutaram prezidentimiz.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ushbu tezis O'zbekistonda investitsiya muhitini rivojlantirishda huquqiy standartlarni ishlab chiqish muhimligini ta'kidlaydi. Huquqiy bazalar, tartibga soluvchi islohotlar va investorlar ishonchi o'rtasidagi bog'liqlikni yoritib, tadqiqot O'zbekistonda iqtisodiy islohotlar va rivojlanish bo'yicha davom etayotgan munozaralarga hissa qo'shadi. Topilmalar siyosatchilar, huquqshunoslar va mamlakatning rivojlanayotgan sarmoyaviy landshaftiga hissa qo'shishga intilayotgan investorlar uchun amaliy tushunchalarni taqdim etadi. Xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi yangi korxonalar sonining tobora ortib borishi va yangilari barpo etilayotgani davlatimizning bu sohaga bo'lgan katta e'tibori va ularga yaratib berayotgan qulayliklari natijasidir. Shu boisdan ham mamlakatimizga xorijiy sarmoyalarni jalb etayotgan korxonalarni iqtisodiy rag'batlantirish va ular uchun zarur sharoitlarni yaratib berish o'ta muhim masalalardan biri hisoblanadi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. "Chet el investitsiyalari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining qonuni. 1998 yil 30 aprel.
2. Dictionary of International Trade. Global Marketing Strategies, 2015, p.82.
3. www.stat.uz(O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo'mitasi rasmiy veb sayti).
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot Vazirligi ma'lumotlari asosida tayyorlangan: www.mineconomy.uz
5. O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo'mitasi veb sayti: <https://stat.uz/uz/432-analiticheskie-materialy-uz/2030-asosiy-kapitalga-investitsiyalar>
6. O'zbekiston Milliy axborot agentligi: <http://uza.uz/uz/politics/xorijiy-investitsiyalarni-jalb-etish-va-investitsiya-loyihal-21-06-2018>

---

² O'zbekiston Milliy axborot agentligi: <http://uza.uz/uz/politics/xorijiy-investitsiyalarni-jalb-etish-va-investitsiya-loyihal-21-06-2018>